

Konuşma

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

Prof. Dr. Şahap Kavcıoğlu, Merkez Bankası Başkanı

Enflasyon Raporu Bilgilendirme Toplantısı 2022-III

28 Temmuz 2022, Ankara

Kıymetli Basın Mensupları, Saygıdeğer Katılımcılar,

Gerek fiziki katılım sağlayan gerekse ekranları başından bizleri takip eden misafirlerimizi en kalbi duygularıyla selamlıyorum. Geçtiğimiz üç ay içerisindeki ekonomik gelişmelere dair değerlendirmelerimizi ve enflasyon tahminlerimizi sizlerle paylaşacağımız 2022 yılının üçüncü Enflasyon Raporu Bilgilendirme toplantısına hoş geldiniz.

Bugün ilk olarak, küresel ekonomik gelişmeleri kısaca özetledikten sonra makroekonomik görünümle ilgili değerlendirmelerimizi sizlerle paylaşarak konuşmama başlayacağım. Ardından bir önceki Enflasyon Raporumuz sonrasındaki para politikası uygulamalarımızı özetleyeceğim. Orta vadeli enflasyon tahminlerimizi açıkladıktan sonra genel bir değerlendirme ile konuşmamı bitireceğim.

Makroekonomik Görünüm

Yılın ikinci çeyreğinde gerçekleşen jeopolitik riskler ve etkileri halen devam eden pandemiden kaynaklanan enerji, arz kısıtları ve tedarik zinciri aksamaları küresel iktisadi faaliyeti olumsuz etkilemektedir. Özellikle, Rusya-Ukrayna çatışmasının Euro bölgesi başta olmak üzere enerji-emtia tedariki ile fiyat ve ticaret kanalları üzerinden olumsuz etkisinin artarak sürüyor olması, küresel büyüme görünümü için risk teşkil etmektedir. Ayrıca, enflasyondaki yükselişin beklenenden uzun sürebileceği düşüncesi ile alınan ve ülkeler arasında önemli farklılıklar gösteren para politikası kararları finansal koşullarda belirsizliğe yol açarak küresel ekonomide belirgin bir yavaşlama olasılığını güçlendirmektedir.

Enerji ve emtia fiyatları, arz koşulları ve tedarik sürelerinde son dönemde görece bir iyileşme söz konusudur. Bir taraftan Rusya-Ukrayna çatışması ve pandemi sebebiyle tarihi yüksek seviyelere ulaşan enerji, endüstriyel metal ve tarımsal emtia fiyat endekslerinde sınırlı düşüşler görülmekte, diğer taraftan da gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, tedarik sürelerindeki gecikmeler azalmaya devam etmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki tedarik süreleri son aylarda normal seviyelerine oldukça yakınsarken, gelişmiş ülkelerdeki gecikme süreleri, iyileşmeye rağmen halen yüksek seviyelerini korumaktadır. Bununla birlikte, enerji fiyatlarındaki yüksek seviyeler ve oynaklık fiyatlar üzerinde baskı oluşturmaya devam etmektedir.

Küresel enflasyondaki güçlü seyir devam etmektedir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki enflasyon oranları son 25 yılın en yüksek düzeyine ulaşmıştır. Söz konusu ülkelerdeki yıl sonu enflasyon tahminleri, arz kısıtları, enerji fiyatlarındaki belirsizlik ve enerji tedarik sürecindeki aksamlar gibi sebeplerle yukarı yönlü güncellenmiştir. Bu gelişmeler küresel enflasyondaki yüksek seviyelerin kalıcılığı konusundaki endişeleri güçlendirmektedir.

Saygıdeğer Katılımcılar,

Yaşanan büyük arz şoklarına rağmen, yurt içi iktisadi faaliyet, sürdürülebilir bir yapıda ve kesintisiz bir şekilde devam etmektedir. Pandemi sonrasında hızla normalleşen ve imalat sanayinin öncülüğünde dış ticaret yapısında bir dönüşüm geçiren Türkiye ekonomisi 2022 yılının birinci çeyreğinde yıllık bazda yüzde 7,3 oranında büyümüştür.

Yıllık büyümeye net ihracat son beş çeyrek boyunca pozitif yönde katkı sağlamaya devam etmiştir. Üretim tarafında ise hizmet ve sanayi sektörleri büyümeye katkı vermeyi sürdürmüştür.

Türkiye ekonomisi, üretim, ihracat ve istihdamı artırmayı merkeze alan bir yapısal dönüşüm sürecindedir. Bu sürecin yansıması olarak çevrimsel etkilerden arındırılmış cari dengemizdeki iyileşme eğilimi de devam etmektedir. Fiyat ve iş çevrimi etkilerinden arındırıldığında Türkiye ekonomisi bu analizin yapılmaya başlandığı 2004 yılından bu yana ilk defa ve üst üste iki çeyrek cari fazla vermiştir. Başka bir ifadeyle, küresel emtia fiyatları normalleşme eğilimine girdiğinde ekonomimiz cari fazla verme kapasitesine ulaşmış olacaktır. Bu durum, Türkiye ekonomisi için yeni bir dönemin başlangıcına, enerji ve emtia fiyatları normalleştiğinde kısa vadeli finansman ihtiyacının asgariye indiği ihracata dayalı büyümeye işaret etmektedir. Uygulamakta olduğumuz politikalarla, fiyat istikrarının temel unsurlarından birisi olarak gördüğümüz bu dönüşümün kalıcı olması için destek vermeye devam edeceğiz.

Bu dönüşüm sürecinin sonucu olarak yatırım harcamaları sağlıklı ve sürdürülebilir bir çerçevede devam etmektedir. Üretim kapasitesini destekleyen yatırımlar, özellikle sanayi üretiminin öncüsü olan makine-teçhizat yatırımları istikrarlı ve güçlü bir büyümeye işaret etmektedir. Nitekim, 2022 yılının ilk çeyreğinde makine-teçhizat yatırımları yıllık bazda yüzde 10,5 oranında büyümüştür. Bu çerçevede, sürdürülebilir büyüme ve fiyat istikrarına arz yönlü desteğin devamı için gerekli olan yatırım ihtiyacının ulaşılabilir, uzun vadeli ve düşük maliyetli Türk lirası finansman ile karşılanması önem arz etmektedir.

Türkiye ekonomisinin üretim, ihracat ve istihdamı artırmaya odaklı güçlü ve sürdürülebilir büyüme performansının destekleyici bileşenleri olan makine-teçhizat yatırımlarının ve net ihracatın milli gelirden aldığı pay istikrarlı bir şekilde yükselmektedir. 2022 yılının ilk çeyreği itibarıyla her iki bileşenin milli gelir içindeki toplam payı, yüzde 18 ile tarihsel olarak en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Makine-teçhizat yatırımlarının istikrarlı bir şekilde artması, ekonomimizin arz kapasitesini büyütürken kalıcı fiyat istikrarına da katkı sağlayacaktır.

Yılın ikinci çeyreğinde iç talep yataya yakın seyrederken, sanayi üretimi dış talebin de katkısıyla gücünü korumuştur. 2020 yılının üçüncü çeyreği ve sonrasında yıllık bazda aralıksız büyüyen sanayi üretimi, 2022 yılı Mayıs ayında yıllık bazda yüzde 9,1 oranında güçlü bir artış kaydetmiştir. Üretimde gözlenen bu artış, imalat sanayinin geneline yayılırken ihracatçı sektörlerde sanayi üretimi daha da güçlü seyretmektedir. Sanayi ciro endeksleri de yurt dışı talebin sanayi üretimini olumlu etkilediğini göstermektedir.

Güçlü ekonomik büyüme, kapasite kullanım oranlarına da yansımaktadır. Kapasite kullanım oranları tüm sektörlerde yükselirken, bazı alt sektörlerde tarihsel ortalamalarının da üzerine çıkmıştır.

Bu durum, ilave kapasite ihtiyacına işaret etmekte ve yatırım talebini desteklemektedir. Öte yandan, geçmiş dönem ortalamalarının üzerinde seyreden imalat sanayi kapasite kullanım oranları, firmaları kapasite genişletmeye teşvik etmek suretiyle, yatırımlardaki kuvvetli eğilimin devam edeceğine işaret etmektedir. Bu çerçevede, kapasite artışları son dönemde yatırım iştahı yüksek olan firmaların bulunduğu sektörlerde daha belirgindir.

Nitekim, anket verileri de Temmuz ayı itibarıyla firmaların yatırım harcamalarının gelecek dönemlerde artmaya devam edeceğini göstermektedir. Bu eğilimin yatırım malı üreten ve ihracatçı sektörler başta olmak üzere tüm sektörlerde yayılarak güçlendiğini gözlemliyoruz. Ocak-Mayıs ayları ortalamasıyla bakıldığında yatırım malları ithalat miktarında ve sermaye malları başta olmak üzere sanayi üretiminde görülen artışlar, sabit sermaye malları talebinin güçlü seyrettiğini teyit etmektedir.

Üretimin yapısında, yatırım ve ihracat gibi sürdürülebilir bileşenlerin payının artmasının istihdam üzerinde de olumlu yansımaları olmuştur. İşgücü piyasasında istihdama katılım oranı artmaya devam ederken, işsiz sayısındaki gerileme eğilimi de sürmektedir. Böylece, Mayıs ayı itibarıyla toplam istihdam edilen kişi sayısı mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış olarak 30,8 milyon kişi ile tarihsel yüksek seviyeye ulaşmıştır. Diğer taraftan, işsizlik oranının yüzde 10,9 olması istihdam açığının halen yüksek seviyelerde seyrettiğini göstermektedir.

Türkiye ekonomisindeki son dönem istihdam gelişmeleri umut vericidir. 2020 yılı ikinci çeyrekte itibaren hızla artan sanayi üretiminin yanı sıra yatırım harcamaları ve ihracatın da etkisi ile istihdam edilen kişi sayısı 2022 yılı ilk çeyreği itibarıyla 1,3 milyonu hizmet sektöründe, 900 binden fazlası sanayi sektöründe olmak üzere yaklaşık 2,7 milyon kişi artmıştır. İstihdamdaki bu artış emsal ülkelere kıyasla oldukça yüksektir. Yıl başından itibaren ise istihdamımız yaklaşık 846 bin kişi artmıştır. Katılım ve istihdam göstergelerinin salgın öncesi seviyelerin üzerine çıkmış olması salgın sonrası işgücü piyasalarının sağlığını göstermesi açısından önemli gelişmelerdir.

Değerli Konuklar,

Türkiye ekonomisinin büyüme yapısında ihracat ağırlıklı bir dönüşüm yaşandığını vurgulamıştım. Pandemi öncesi istikrarlı bir büyüme eğilimine sahip ihracatımız, pandemi sonrası keskin bir artış göstererek 2022 yılının ilk yarısında geçtiğimiz yılın aynı dönemine kıyasla yıllık bazda yaklaşık yüzde 20 artışla 126 milyar ABD doları seviyesine ulaşmıştır. Bu miktar, ihracatımız için ilk altı ayda ulaşılan tarihsel en yüksek seviyedir.

İthalat enerji fiyatlarının etkisiyle yükselirken, enerji ve altın dışı ithalatın iktisadi faaliyette görülen büyümeye rağmen durağan bir seyir izlediği görülmektedir.

Önemli ticari ortaklarımız arasındaki sıcak çatışmaya rağmen rekorlar kıran ihracat performansımızın üç temel sebebi olduğunu teşhis ediyoruz. Birincisi, salgın sonrası küresel ticaretin yeniden şekillenişinde Türkiye'nin sahip olduğu avantajlar. İkincisi, ihracatçılarımızın dayanıklı ve esnek yapısı sayesinde değişen koşullara uyum sağlama kapasiteleri. Üçüncü sebebin ise başta Merkez Bankası olmak üzere, finansal sistemimizin ülke ekonomimiz için bu kritik dönemde ihracatçımıza sağladığı uygun koşullar olduğunu değerlendiriyoruz. Mayıs ayı itibarıyla yatırım ve ihracat kredilerinin ticari krediler içindeki payı yüzde 28'e yaklaşarak son 17 yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

Bu bağlamda yerli üretim ve ihracattaki artış önem arz etmektedir. Bu doğrultudaki ekonomik politikaların da katkısıyla fiyat etkilerinden arındırılmış ihracat miktar endeksinde güçlü bir artış ve ithalat miktar endeksinde ise kısmi bir azalış gerçekleşmiştir. Ancak, küresel enerji ve emtia fiyatları kaynaklı rekor seviyedeki fiyat artışlarının ithalat miktar endeksindeki düşüşün üzerinde olması, dış ticaret açığındaki iyileşmeyi sınırlandırmaktadır.

İhracatımızın ürün ve pazar çeşitliliği son dönemde hızlanmak suretiyle istikrarlı bir şekilde artmaktadır. Nitekim, 2022 yılında ihracatımızın ülke ve ürün çeşitliliği 2006 yılına göre iki kat artmıştır. 2015-2022 yılları arasında ihracatımızdaki artışın yaklaşık yüzde 29'u yeni pazar girişleriyle gerçekleşmiştir. İhracatçı firmalarımızın esnek ve dinamik yapısı ekonomimizi dışsal şoklara karşı korumaktadır. Firmalarımızın yeni ürünler sunmak ve yeni pazarlar bulmak suretiyle sergilediği bu esneklik, son dönemde yaşanan sıcak çatışma da dahil, olumsuz koşullarda muhtemel kayıpların telafi edilmesine imkân sağlamaktadır.

Dış dengenin önemli bir unsuru olmasının yanı sıra geniş bir istihdam ve gelir kaynağı da olan turizm sektörünün ilk 5 aydaki performansı memnuniyet vericidir. Ziyaretçi sayılarının 2021 yılına göre aylık bazda artış kaydettiği ve 2019 yılı rakamlarına yaklaştığı görülmektedir. Bununla birlikte, seyahat gelirlerinde ulaşılan seviye 2019 yılını geçmiştir. Ziyaretçi başına gelir yükselmekte, turizm gelirleri bölgemizdeki çatışmanın başlangıcındaki beklentilerin oldukça üzerinde seyretmektedir.

Değerli Konuklar,

Finansal istikrar açısından, ticari kredilerdeki gelişimin iktisadi faaliyet ile uyumunu yakından takip etmekteyiz. Zira, kredilerin kapasite artırıcı ve ihracatı destekleyen yatırımlara dönüşmesini sağlayacak şekilde hedefli alanlarda kullanımı mevcut politikalarımız için büyük önem arz etmektedir. Yatırımları ve üretim kapasitesini artıracak hedefli kredi kullanımı, hem sürdürülebilir büyümenin sağlanmasına hem de cari işlemler dengesine olumlu katkı verecektir. Yılın ilk altı ayında gerçekleşen ticari kredi artış miktarı önceki altı ayda gerçekleşen artışın 3,9 katına, 2021 yılı tamamındaki artışın ise 2,5 katına çıkmıştır. Yılın ilk çeyreğinde kredilerde gözlenen bu ivmelenme sonrasında paydaşlarımızla koordineli ve hedefli kredi politikamızla uyumlu olarak, KOBİ, ihracat, yatırım, tarım gibi bazı seçili kredi türleri hariç olmak üzere makroihtiyati tedbirler aldık. Bu tedbirler sonucunda, son dönemde ticari ve bireysel kredilerin büyüme hızlarında bir yavaşlama gözlenmiştir. Yine bu doğrultuda, 2021 yılının ikinci yarısından itibaren atılan adımlar ile tüketici kredilerinin tüm krediler içindeki payı önemli ölçüde gerilemiştir.

Saygıdeğer Basın Mensupları, Değerli Katılımcılar,

Yılın ikinci çeyreğinde, enerji ve gıda başta olmak üzere küresel emtia fiyatlarındaki güçlü artışlar, küresel tedarik zincirinde süregelen aksaklıkların neden olduğu arz kısıtları ve döviz kuru gelişmeleri tüketici fiyatları üzerinde baskı oluşturmaya devam etmiş ve enflasyondaki artışın temel belirleyicileri olmuştur. Tüketici enflasyonu Haziran ayında yıllık bazda yüzde 78,6 oranında gerçekleşerek Nisan Enflasyon Raporu'nda öngördüğümüz patikanın üzerinde kalmıştır.

Haziran ayı yıllık tüketici enflasyonunun yüzde 81,5'inin dışsal şoklardan en çok etkilenen gıda, enerji ve temel mal grupları kaynaklı olduğunu görmekteyiz. Diğer taraftan, çekirdek enflasyon göstergeleri daha olumlu bir görünüm sergilemektedir. B ve C endekslerinin aylık değişim oranları, 2021 yılı Aralık ayında ulaştıkları en yüksek seviyeler sonrasında azalmış ve nispeten yatay seyretmiştir. Bu eğilimdeki iyileşme Haziran ayında da devam etmiştir.

Değerli Katılımcılar,

Enflasyon dinamiklerine ilişkin yaptığımız analizler, gıda ve enerji dışı kalemlerdeki enflasyonun temel belirleyicilerinin yaşadığımız dışsal arz şokları ve döviz kuru gelişmeleri olduğunu göstermekte, talep koşullarının etkisinin ise sınırlı kaldığına işaret etmektedir.

Yılın ikinci çeyreğinde ithalat birim değer endeksi, özellikle enerji fiyatlarındaki artışa bağlı olarak yükselmiş ve enflasyonu yukarıya çeken ana unsurlardan biri olmuştur. Söz konusu dönemde tarım ve endüstriyel metal fiyatlarında bir miktar düşüş gözlenmekle birlikte, uluslararası emtia fiyatlarındaki görece yüksek seviyeler korunmuştur. Küresel enerji piyasalarında, Rusya ve Ukrayna arasındaki çatışma nedeniyle daha belirgin hale gelen arz ve talep dengesizliklerinin yılın ikinci çeyreğinde de sürmesi, enerji fiyatlarındaki yüksek artışların devam etmesine neden olmuştur. Uluslararası enerji fiyatları yılın ikinci çeyreğinde yüzde 11,4 oranında artarak tüketici fiyatları üzerinde önemli bir baskı oluşturmuştur.

Son üç aylık dönemde, küresel arz zincirlerindeki aksaklıklar, süregelen jeopolitik sorunlar, taşımacılık maliyetlerinin tarihsel ortalamasının üzerindeki yüksek seviyelerinin sürmesine ve yurt içi tedarik süresindeki olumsuz görünümün kısmen iyileşmekle birlikte devam etmesine neden olmuştur.

Uluslararası ve yurt içi enerji fiyatlarında ulaşılan yüksek seviyeler, tedarik zincirlerindeki aksaklıklar ve döviz kuru gelişmeleri üretici fiyatlarını olumsuz etkilemiştir.

İmalat sanayi firmalarının siparişlerine yönelik anket verileri ve kartla yapılan harcamalar gibi yüksek frekanslı göstergeler, iç talepte, ikinci çeyreğin sonuna doğru daha belirgin olmak üzere ivme kaybına işaret etmektedir. Reel sektör firmalarıyla yapılan görüşmeler de söz konusu eğilimi teyit etmektedir. Nitekim, yılın ikinci çeyreğinde çıktı açığı göstergelerinde bir önceki çeyreğe göre yavaşlama gözlenmektedir. Ayrıca küresel büyüme beklentilerinin de aşağı yönlü güncellemesiyle birlikte yılın ikinci yarısında çıktı açığının tedricen azalarak talep koşullarının enflasyona verdiği katkının daha da gerileyeceğini öngörüyoruz.

Diğer taraftan çıktı açığı göstergeleri bu dönemde farklılaşan bir görünüm sergilemiştir. Üretim bazlı çıktı açığı göstergeleri ikinci çeyrekte yavaşlama kaydederken, kredi etkisinin dahil edildiği gösterge ilk çeyrekteki güçlü seyrini korumuştur. Bu gelişmeye de birazdan ayrıntılarından bahsedeceğim üzere güçlü politika tepkileri verilmektedir.

Para Politikası

Değerli Katılımcılar,

Orta vadeli tahminlerimize geçmeden önce Nisan Enflasyon Raporu'ndan sonraki süreçteki para politikası uygulamalarımız hakkında bilgi vermek istiyorum.

Almakta olduğumuz kararlarla en kısa zamanda enflasyonda kalıcı bir düşüşü sağlamayı amaçlamaktayız. Bu kapsamda faiz politikasıyla birlikte, likidite, teminat, zorunlu karşılık ve uluslararası rezervlerin yönetimine ilişkin politika bileşenini etkin bir şekilde kullanmaktayız. Bütünleşik politika çerçevemizde liralasma perspektifiyle araçlarımızı geçtiğimiz çeyrekte etkin olarak kullandık ve kullanmaya devam edeceğiz.

Enflasyonun en önemli belirleyicilerinin sürekli ve güçlü negatif arz şokları olduğu bir görünümde, ekonomimiz üzerindeki tüm riskleri gözetken bütüncül ve basiretli bir yaklaşımla, arz sürekliliği ve cari fazla kapasitemizi destekleyecek finansal koşulları oluşturmak amacıyla, Mayıs-Temmuz döneminde politika faizinin sabit tutulmasına karar verdik.

Diğer taraftan, kredilerin artış hızını ve kompozisyonunu, reel ekonomik faaliyetle uyumlu hale getirecek önlemleri bir önceki Enflasyon Raporu toplantımızda belirtmiş olduğum gibi kararlılıkla aldık. Ticari kredilerde gözlediğimiz ve parasal istikrarı tehdit eden hızlı artış karşısında son dönemde makro ihtiyati politikalarımızı güçlendirdik. İlk olarak bankalar ve banka dışı finansal araçların bilançolarının aktif tarafında uygulanacak yeni zorunlu karşılık uygulamasını açıkladık. Bu çerçevede, bankaların kredi türlerine ve kredi büyüme oranlarına göre farklı zorunlu karşılık oranı uygulamasını getirdik.

Zorunlu karşılık oranlarına ilişkin yaptığımız bir diğer düzenlemeyle yabancı para mevduat için zorunlu karşılık oranını gerçek kişi Kur Korunmalı Mevduat dönüşüm oranına göre farklılaştırdık. Ayrıca, bankaların yabancı para mevduat ve katılım fonları için ayırdıkları zorunlu karşılıklara ilave olarak Türk lirası cinsinden uzun vadeli sabit faizli menkul kıymet tesis etmesine karar vererek parasal aktarımın etkinliği açısından etkisi hissedilir bir adım attık.

Değerli Katılımcılar,

Son dönemde, liralasma stratejimiz doğrultusunda attığımız adımların önemli bir parçasını da teminat yönetiminde yaptığımız değişiklikler oluşturmaktadır. Bu değişiklikler ile temel amacımızı, piyasaya sağladığımız fonlama karşılığı aldığımız teminatlarda Türk lirası cinsi varlıkların payını artırmaktır. Finansal mimarimizi liralasma ekseninde yeniden ve sağlam temeller üzerinde şekillendiriyoruz.

Teminat düzenlemeleri kapsamında ilk olarak Mayıs ayında para takası ve Bankalararası Para Piyasası işlemleri için teminat blokajında kullanılacak DİBS sepetinin kapsamını değiştirdik. Bankaların, TCMB taraflı tüm para takası işlemleri için uygulanan teminat blokajı ile Bankalararası Para Piyasası'nda gerçekleştirecekleri işlemler için gereken minimum DİBS bulundurma oranını yüzde 30 olarak belirledik ve kademeli olarak artırarak yüzde 50'ye yükselttik.

Bunlara ek olarak, bankaların, endeksli kıymetler ile döviz ve altın cinsinden teminata konu olan varlıklarının Mayıs ayı itibarıyla yüzde 5 olan teminat iskonto oranını da kademeli olarak artırarak yüzde 50'ye yükselttik.

Birbirini tamamlayan teminat ve zorunlu karşılık düzenlemelerimiz sonrasında, uzun vadeli Türk lirası faizlerinin politika faizine yakınsadığını ve getiri eğrisinin para politikasının etkinliğini artıracak şekilde bütün vadelerde aşağı geldiğini gözlemliyoruz.

Ekonominin potansiyeliyle uyumlu bir parasal büyümeyi gözeterek para piyasaları, kamu borçlanması ve krediler dahil olmak üzere Türk lirası tüm faizlerin politika faizimize yakınsaması ve parasal aktarımın korunması için gereken adımları atmaya devam edeceğiz.

Orta Vadeli Tahminler

Orta vadeli tahminler üretilirken, başlangıç noktası olarak şimdiye kadar özetlediğim iktisadi görünümü esas aldık. İthalat fiyatları, gıda fiyatları, küresel büyüme ve maliye politikası gibi dışsal unsurlar için varsayımlarımızı gözden geçirdik ve güncelledik.

Rusya-Ukrayna arasındaki gerilimin sıcak çatışma ortamına dönüşmesiyle tarihi yüksek seviyelere ulaşan emtia fiyatlarında son dönemde düşüşler gözlemlendi. Ayrıca, Çin'deki salgın tedbirlerinin gevşetilmesi ve navlun kapasitelerinin artırılması da emtia fiyatlarındaki düşüşü destekledi. Böylece, mevcut Rapor döneminin başında oluşan yukarı yönlü tahmin sapması son dönemdeki olumlu gelişmelerle bir miktar telafi edildi. Petrol fiyatları üzerinde ise küresel talebe yönelik endişeler ile birlikte; Rusya'ya yönelik yaptırım taahhütlerinin sürmesi, bazı enerji tesislerinin bakım ve onarımları gibi arz yönlü unsurların azalarak da olsa sürdüğü bir görünüm mevcut. Bu çerçevede, ham petrol fiyatlarına ve emtia fiyatlarının genel seviyesine ilişkin yıl ortalaması varsayımlarımızı 2022 yılı için büyük oranda korurken 2023 yılı için aşağı yönlü güncelledik.

Jeopolitik riskleri, tarımsal emtia ve enerji fiyatlarındaki yüksek seviyeleri, ticaret kısıtlamalarını ve arz kısıtlarını dikkate alarak gıda fiyatlarına yönelik varsayımlarımızı 2022 ve 2023 yılları için yukarı yönlü güncelledik.

Küresel iktisadi faaliyet üzerinde, jeopolitik riskler, artan enerji maliyetleri ve olası arz sıkıntılına dair belirsizliklerin artmasına bağlı olarak dış talebe ilişkin varsayımlarımızı geçtiğimiz Rapor dönemine göre aşağı yönlü revize ettik. Ayrıca, küresel enflasyondaki artışa bağlı olarak önümüzdeki dönemde finansal koşulların bir önceki Rapor döneminde öngörülenden daha sıkı olacağını varsaydık.

Tahminler üretilirken, makroekonomik politikaların orta vadeli bir perspektifle enflasyonu düşürmeye odaklı, liralasma adımları kapsamında koordineli bir şekilde belirlendiği bir görünüm esas aldık.

Değerli Katılımcılar,

Şimdi sizlerle, anlattığım bu çerçeve dâhilinde ürettiğimiz enflasyon tahminlerimizi paylaşacağım. Temel varsayımlarımız ve kısa vadeli öngörülerimiz çerçevesinde, para politikası duruşunun sürdürülebilir fiyat istikrarı hedefi doğrultusunda belirleneceği bir görünüm altında, küresel barış ortamının yeniden tesis edilmesi ve negatif arz şoklarının sona ererek enerji dahil emtia fiyatlarının normalleşmesiyle enflasyonun kademeli olarak azalacağını ve hedeflere yakınsayacağını öngörüyoruz.

Tahminlerimize ilişkin belirtmek istediğim önemli bir unsur da tahmin aralıklarımıza ilişkindir. Enflasyon yükseldikçe enflasyon beklentilerindeki dağılım açılmakta, dolayısıyla enflasyonun tahmin edilebileceği aralık genişlemektedir. Bu durum tahmin patikamıza yansıtılmıştır.

Bu çerçevede, enflasyon tahmin aralığımızın orta noktaları 2022 yılı sonunda yüzde 60,4, 2023 yıl sonunda yüzde 19,2 ve 2024 yıl sonunda ise yüzde 8,8 seviyelerine tekabül etmektedir.

Böylece, 2022 yıl sonu enflasyon tahminini 17,6 puanlık güncellemeyle yüzde 42,8'den yüzde 60,4'e; 2023 yıl sonu tahminimizi ise 6,3 puanlık bir güncelleme ile yüzde 12,9'dan yüzde 19,2'e yükselttik. Her iki yıl için başlangıç koşullarındaki güncelleme tahminler üzerinde sırasıyla 4,1 ve 4,4 puan kadar etkili oldu. Türk lirası cinsinden ithalat fiyatları ve gıda fiyatları varsayımlarındaki güncellemeler 2022 yılı enflasyon tahminlerini sırası ile 7,4 ve 3,0 puan kadar yukarı çekerken; 2023 yılı enflasyon tahminlerini 0,1 ve 1 puan yükseltti. Yönetilen yönlendirilen fiyatlardaki ayarlamalar ve reel birim ücretlerdeki artışın 2022 yıl sonu enflasyon tahminini toplamda 2,8 puan artırıcı etkisi oldu. Bu kalemlerdeki güncellemenin 2023 yıl sonu enflasyon tahminine katkısı ise 0,9 puan ile daha düşük kaldı. Öte yandan, 2022 ve 2023 yılları için çıktı açığındaki güncellemenin tahminlere etkisinin oldukça sınırlı kalacağını hesaplıyoruz.

Saygıdeğer Katılımcılar,

Gerçekleşen olumsuz jeopolitik riskler ve küresel finansal koşullarda artan oynaklıklar arka arkaya gelen arz şoklarıyla tarihi yüksek seviyelere ulaşmış enflasyonu ve aynı anda ekonomilerin yavaşlamasını beraberinde getirmiştir. Gelişmiş ekonomiler dahil olmak üzere bazı ürünlerin erişilebilirliğinin kesildiği bir dönem yaşıyoruz. Enflasyon ekonomimizde de belirgin olarak hissedilmekle birlikte, arzın sürekliliği açısından ülkemiz en iyi durumdaki ekonomilerden biridir. İşgücüne katılım ve istihdam dahil işgücü piyasamız sağlıklı işlemekte, aynı zamanda imalat ve ihracat odaklı gelişen üretim yapımız güçlü bir seyir izlemektedir.

Yaşadığımız yüksek enflasyonun temel belirleyicileri güçlü ve sürekli arz şokları, döviz kuru gelişmeleri ve bunların etkisiyle bozulan fiyatlama davranışlarıdır. Para politikası kararlarımızda, üretim ve yatırımların sürekliliğini sağlayacak ve sürdürülebilir cari denge hedefini destekleyecek finansal koşulların oluşumunu gözetiyoruz. Bu durumu, ayrıca, sektöre de öncülük edecek ihracat ve yatırım hedefli kredi programlarıyla ve makroihtiyati politikalarımızla destekliyoruz. Nitekim, ihracatımız, firmalarımızın performansının yanında, sağlanan finansman koşullarının da etkisiyle güçlü seyrini sürdürmektedir.

İhracat ve yatırım odaklı hedefli kredilerin cari dengeye olumlu katkısını destekleyen düzenlemelerle birlikte, ekonominin cari fazla verme kapasitesinin artırılması kalıcı fiyat istikrarı için kritik önem arz etmektedir. Her iki programda da limitleri yükselttik. İhracatımızın potansiyelini artırmak amacıyla sürdürülebilirlik yaklaşımıyla yaptığımız düzenlemeler sonucunda KOBİ'lerin kaynaklara erişimleri ihracattaki payları ile uyumlu şekilde tarihi yüksek seviyeye ulaşmıştır.

Yılın ikinci çeyreğinde, özellikle bölgesel çatışmanın tırmanmasından sonra kredilerin artış hızında önemli bir yükseliş gözlemledik. Jeopolitik riskler karşısında, bir kısmı yükselen işletme sermayesi ve yatırım ihtiyacından olsa da, sağlanan finansman kaynaklarının bir kısmının artan küresel belirsizlik algısıyla kur istikrarını tehdit edecek şekilde kullanıldığını tespit ettik. Dolayısıyla, kredilerin hızı ve iktisadi faaliyet ile uyumlu kullanımını hedefleyen tedbirlerimizi kararlılıkla devreye aldık. Paydaşlarımızla da yüksek bir koordinasyon halinde tamamlayıcı tedbirlerle uyguladığımız politikalar sonucunda kredi gelişiminde normalleşmenin başladığını görüyoruz. Alınan kararların etkileri yakından izlenerek, ticari ve bireysel kredilerde olağan dışı gelişmelere karşı gerektiğinde ilave tedbirler alınmaya devam edilecektir. Türk lirasının iktisadi faaliyetle uyumlu gelişimi hem kaynakların doğru alanlara yönlendirilerek daha verimli kullanılması hem de döviz kuru üzerinde suni baskıların oluşmaması açısından kritik önemdedir.

Parasal aktarımın etkinliğinin artması ve korunması amacıyla, tahvil, kredi ve mevduat faizlerinin politika faizimize yakınsamasını ve likiditenin liralasma ekseninde sağlanmasını bir arada mümkün kılacak bir yaklaşımla hareket ediyoruz. Merkez Bankası, Türk lirasının temel sağlayıcısı olarak elindeki tüm araçlarla liraya olan talebi yapısal ve kalıcı olarak artıracak, bu amaçla çelişen tüm mekanizmalardan tedricen çıkacaktır. Aldığımız güçlü teminat ve likidite önlemlerini bu ilke doğrultusunda uyguluyoruz. Türk lirasının değerinin finansal sistemde istikrarlı bir şekilde oluştuğunu ve likiditenin verimli dağıldığını görene kadar etkilerini ölçerek ve kademeli bir yaklaşımla adımlarımızı atmaya devam edeceğiz.

Konuşmamın sonuna gelirken, tarımda, ticarete, enerjide arz güvenliği, kaynak çeşitliliği ve tasarrufu ile vergilendirmede mali disiplinin ve dezenflasyonist dengenin gözetildiği bütüncül politikaların da enflasyonla mücadelemizi destekleyerek tamamladığını vurgulamak istiyorum. Dış politikanın enflasyonu doğrudan etkileyebildiği zorlu bir dönemden geçiyoruz. Bu çerçevede, küresel jeopolitik risklere karşı uygulanan etkin politikaların gerek arz güvenliği gerekse cari dengemiz üzerindeki olumlu katkılarını, ekonomik parametrelerle ölçülebilir şekilde görüyoruz. Aynı şekilde, liralasmada da bu bütüncül perspektifin desteğini alıyoruz ve almaya devam edeceğiz.

Alınan tedbirler ve koşulların normalleşmesiyle, mali dengeye ek olarak, cari dengenin de sürdürülebilir seviyelere ulaşması ve bu süreçte liralasma ekseninde güçlü bir finansal mimarinin oluşturulmasını takiben enflasyonun hızla tahminlerimizle uyumlu seviyelere düşmesi sağlanacaktır.

Konuşmamı bitirirken, başta Para Politikası Kurulu üyelerimiz ve Araştırma ve Para Politikası Genel Müdürlüğü çalışanlarımız olmak üzere, tüm Rapor süreci ile basın toplantısıyla ilgili hazırlıklarda görev alan tüm çalışma arkadaşlarıma huzurlarınızda teşekkür ediyorum. Toplantımızın soru-cevap bölümüne geçebiliriz.